

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1946 kl. 1 em.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om beredande av ökad möjlighet att i besvärsväg ernå förnyad prövning av frågan om kommunala tjänstetillsättningar.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 101 i första kammaren av herr *Wistrand* och nr 195 i andra kammaren av herrar *Håstad* och *Wiberg* hemställes, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande sådan ändring i kommunal-lagarna samt andra lagar och författningar, att frågor om tillsättning av kommunala tjänster må kunna i större utsträckning än nu är fallet underkastas prövning i besvärsväg och därigenom i möjligaste mån garantier skapas för att vid sådana tjänsters tillsättning behörig hänsyn tages till förtjänst och skicklighet».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Besvär över kommunalmyndighets beslut enligt lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad (kommunalbesvär) må anföras, om beslutet icke tillkommit i laga ordning, står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller kränker den klagandes enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund. Besvärerna kunna sålunda endast medföra en prövning av det överklagade beslutets laglighet i formellt hänseende, d. v. s. av frågan huruvida myndigheten varit behörig till fattande av beslutet och om detta tillkommit på formellt riktigt sätt. Några särskilda bestämmelser angående överklagande av kommunala myndigheters beslut om tjänstetillsättning och entledigande från tjänst finnas icke. Nyssnämnda allmänna regler gälla därför även vid besvär i ärenden av nu angivet slag. Detta innebär, att om ett kommunalt organ bland flera sökande utsett en person till en syssla, de som härigenom blivit förbigångna ej äga anföras besvär över beslutet hos statlig myndighet på den grund att de ansett sig lämpligare för befattningen. Någon meritprövning kan sålunda ej ifrågakomma — till skillnad från vad som gäller i tjänstetillsättningsärenden inom statsförvaltningen.

Då besvär icke anföras med stöd av kommunallagarna utan jämlikt specialförfattningar, gestaltar sig förhållandet annorlunda. Frågan huruvida och i vilken utsträckning lämplighetsprövning i det enskilda fallet här kan äga rum, är beroende av de särskilda föreskrifter i sådant hänsende, som innehållas i dessa författningar.

För Stockholms stad råder ett särskilt förhållande enligt lagen om kommunalstyrelse för Stockholm och Kungl. Maj:ts stadga den 5 mars 1937 angående besvär i vissa fall över nämnds beslut om tillsättande av eller förordnande å tjänstebefattning å Stockholms stads lönestat. Den som icke åtnöjes med sådant beslut äger, där kommunalbesvär eljest skolat föras, att anföra besvär hos en för ändamålet tillsatt stadens besvärsnämnd. Detta innebär, att över beslut, varom nyss sagts, kunna anföras särskilda befordringsbesvär, vilka i första instans ha samma karaktär som motsvarande besvär inom statsförvaltningen, samt att, sedan besvärsnämnden fattat sitt beslut, endast kommunalbesvär kunna föras.

Förslag av samma innebörd som de i de nu ifrågavarande motionerna framförda väcktes vid 1939 års riksdag. I av konstitutionsutskottet införskaffade yttranden från de kommunala förbunden riktade dessa starka erinringar mot förslagen. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionerna och kamrarna avslogo desamma. Till stöd för sitt ståndpunktstagande anförde utskottet (utlåtande nr 17) vid detta tillfälle:

Den avvisande ståndpunkt, som kommunallagarna intaga till frågan om lämplighetsprövning vid besvär över kommunala beslut, har sin grund i den åskådningen, att de kommunala organen böra äga frihet att efter eget skön bedöma en föreliggande fråga ur synpunkten av kommunens nytta eller skada. Denna frihet utgör ett betydelsefullt led i den kommunala självstyrelsen. Att medgiva lämplighetsprövning vid besvär till statligt organ i kommunala tjänstetillsättningsärenden skulle därför innebära ett viktigt avsteg från en av huvudprinciperna för den kommunala förvaltningen och ett djupt ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten, vilket enligt utskottets mening ej bör ifrågakomma. De kommunala sammanslutningarna hava också, såsom framgår av deras vid utlåtandet fogade yttranden, bestämt avstyrkt en ändring i förevarande hänseende. De hava jämväl i övrigt anförts åtskilliga vägande erinringar gentemot en reform i antydd riktning.

Den ordning, som gäller för Stockholm — där den allmänna kommunallagen ej äger tillämpning — utgör intet principiellt undantag från kommunallagstiftningens ovan angivna allmänna ståndpunkt, eftersom rätten att på materiella besvärgrunder ändra ett tillsättningsbeslut här förbehållits uteslutande ett kommunalt organ. Något behov av ändrad kommunallagstiftning för införande av en liknande ordning för rikets kommuner i övrigt kan emellertid icke anses vara för handen. Beträffande det stora flertalet kommuner skulle en dylik besvärsrätt knappast få någon praktisk betydelse, enär förvaltningen där i huvudsak handhaves av kommunala förtroendemän.

Då enligt utskottets mening i motionerna till innevarande riksdag icke anförts några synpunkter, ägnade att böra föranleda ett ändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida i förevarande spörsmål, finner utskottet ej skäl att tillstyrka den begärda utredningen i ämnet och hemställer alltså,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1946.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar Hallén, Jones Erik Andersson, Herlitz, Ström, Karl August Johanson, Elmgren, Oscar Mattsson, John Gustavson, John Sandberg, Söderdahl, Holmbäck, Thorell, Fast, Nilsson i Göteborg, Norén, Spångberg, Edberg, Dickson och Larsson i Stockholm.

Reservation

av herr *Herlitz*, som inom utskottet yrkat bifall till motionerna I: 101 och II: 195.
